

Budapest kulturértékeinek megmentése.

A Székesfővárosi Közmunkák Tanácsa nemrégiben iktatta be elnöki méltóságába Bessenyei Zénót. A program, amit adott, például a MAV-vonalak és pályaudvarok rendezése, az Andrássy-ut meghosszabbítása, új parkok és terek létesítése, a repülőtér megalapozásával kapcsolatos intézkedések, a Tabán további rendezése, új nemzeti sportcsarnok, az új Dunahidakkal kapcsolatos problémák megoldása, az idegenforgalmi kérdés, mind-megannyi olyan probléma, amely valóban közéleti érinti a mai zakatoló élet és egy világváros fejlődésének problémái: és méltán képezi a Székesfővárosi Közmunkák Tanácsa elnökének feladatait. He azonban valami volt, amit programjában nélkülöztünk, az, hogy majdnem kizárólag gyakorlati kérdésekkel foglalkozott.

A Székesfőváros Közmunkák Tanácsa új elnökének nem hivatalos munkarendjébe olyan ügyek is kapcsolódnak, amelyek túlnékel a mai élet gyakorlati problémáin. A trianoni Magyarország egyetlen lehetősége a jövő küzdelemre az, amit a *kultúra fegyverének* neveznek. Egy ország kulturájáról elsősorban fővárosa tanúskodik, viszont egy város kulturális nivóját épületei, szobrai és egyéb képzőművészeti alkotásai állapítják meg. Ez az a nyelv, amellyel egy nép a legközvetlenebbül és legmaradandóbban fejezi ki eszméit, törekvéseit.

Az új elnöknek most módja nyílik eszelekvően belenyulni fővárosunk alakításának kérdéseibe és mindazon túl, amit a rohanó élet követelményei diktálnak, hogy sokkal távolibb felelősséggel is tartozik. Felelősséggel tartozik a magyar multnak, amellyel a sors különben is mostohán bánt és felelősséggel tartozik a magyar jövőnek.

Igaza volt, amikor azt mondta, hogy meg kell menteni a multból mindazt, ami a régi időkől itumaradt és értéknek számít.

Ezt a gondolatot azonban továbbvisszük: — Egy nemzet kulturális emlékeinek őrzete minden nép legelső kötelessége. Fokozott azonban ez a kötelesség minálunk, ahol a népvándorlások, a tártárjárás, a török uralom és egyéb háborúk pusztításai amugyis pótolhatatlan veszteségeket okoztak kulturális emlékeink között. Különösen figyelemben kell tehát részesíteni minden követ, amely nemzetünk multjáról tanúskodik, még oly kulturtörténeti emlékeinket is, melyek látszólag nem fontosak, hiszen néha egy igénytelennek látszó általános művészeti szempontból másodrendű alkotás is világosságot vet olyan fejlődéstörténeti összefüggésekre, amelyek nélkül a fejlődés képe hiányos volna.

A világvárosok zakatoló, fejlődő, kavargó bábeli zürzavarában, miközben kőóriások épülnek és a modern technika vívmányai egyre újabb követelményeket támasztanak, elsőpréssel fenyegetve a mult emlékeit, valóban van okunk félni. Így vesztettük el számos kulturértékünket, így pusztult el a Bécsikapu, a régi városháza, így épült be a budai Vároldal. Mostanában sok szó esik a jelenlegi régi városházáról, amely pedig korának egyik ügy méreteiben, mint nemes egyszerűségében legkiválóbb (Magyarországon korai) barokképítménye, amelynek különösen Városház-utcai frontja tőkéletes.

Ha továbbmegyünk, a magyar neoklasszikus forma gyönyörű maradványait látjuk. Például a Nemzeti Muzeummal egyidőben épült miniszteral-

nökségi (Sándor) palotát, a Ludovikát, a Lloyd-épületet, az Egyetemutcai Károlyi-palotát, a Megyeházát stb. Nem akarok tovább a biedermeier, a romantikus- és újabbkori épületek részletezésébe bocsátkozni, csak arra kívánom felhívni a figyelmet, hogy ellenségeink közül nagyon sokan, akik most aranyakban bővelkednek és egyre-másra építik palotáikat, a történelmi multból megközelítőleg sem tudnak felmutatni a mienkhez hasonló értékeket. Azok, akik jogainkat az egész és teljes Magyarországra még mindig kétségbevonják, adják-e nyomát saját földjükön a mienkével hasonló, vetekedő vagy akárcsak megközelítő népi géniuszoknak?

Egy eljövendő nemzedék számára vessük ma kőbe jelenünket, mert ez a jelen maga is egyszer multtá válik s így mindenki, aki részt kér életünk formáinak alakításában, nemzeti önértékünknek és jövődönknek felelősséggel tartozik. A mi fővárosunk olyan természeti adottságokkal van körülvéve, amilyenekkel egyetlen európai főváros sem vetekedhetik. Sajnos, ez a patinás, régi város abból a provinciális székhelyből, amivé degradálódtunk, egy művészileg kevésbé szerencés korban lépett elő világvárossá, amidőn építészaink tényleges feladataikat félreismerték és szobrászatunk, festészetünk is nagyrészt egy másodkézből kapott kultúra terhe alatt nyögött. Így történt, hogy ez a város rohamos fejlődése nyomán támadt feladatokkal ennek a városnak generációi nem igen tudtak megbirkózni.

Egy világváros követelményeinek szükségszerűsége által diktált munka lázában nem szabad megfélekedni a történelmi Magyarország kőbevésett emlékeiről, amelyek a hideg márványban és rideg épületekben hangosabban beszélnek minden népszövetségi parancsszóvegnél és hogy éppen a mult példái azok, amik a jelennel szemben fokozott lelkiismeretességre intenek bennünket.

Ambrózy György
a Mária Terézia Rend lovagja.